

intézethez annak a magyar pénzügyintézetnek „Bäderverkehrs-konto“ elnevezésű számlája javára kell átutalni, amelynél a csekket vagy az átutalást megvásárolta. Ezzel az átutalással egyidejűleg a prágai intézettel az útlevel száma is közlendő. Az elszámolás a magyar féllel devizapénzárfolyamon, az alacsonyabb felár hozzászámításával a szokásos költségek levonása mellett történik. A csk. összegek folyósításakor levonásba hozott 2%-ból a visszafizetett összeg után számított 1.5% az utas javára visszatérül.

II. Csehszlovákiából Magyarországra irányuló utazási forgalom.

Csehszlovákiai lakosok utazási és létfenntartási költségeik fedezésére kizárólag utazási pengőcsekket vásárolhatnak, amely csekkek forgalombahozatalával a Csehszlovák NB a Böhmische-Escompte Bank und Credit-Anstalt prágai intézetet bízta meg. Az utazási pengőcsekkek a hátlapjukon felsorolt magyar autorizált intézetekre, mint beváltóhelyekre szólnak. Az utazási pengőcsekkek háromnyelvű szöveggel ellátva 25, 50 és 100 pengős címletben kerülnek forgalomba, a csekkek nem ruházhatók át és a kibocsátástól számított 2 hónapig érvényesek. Az utazási pengőcsekkek a magyar beváltóhelyek részéről aviso nélkül váltatnak be és ellenértékük csak cseh útlevellel való igazolás ellenében fizethető ki a csekken megnevezett és személyesen jelentkező utalványosnak, aki a csekk összegének átvételét a csekk hátlapján megjelölt helyen aláírásával igazolni tartozik. Ennek az aláírásnak természetesen egyeznie kell a csekk hátlapján a vásárláskor rávezetett aláírással. A beváltás 3/8% (minimum P —.75) jutalék levonásával történik. A folyósítható pengőösszegek nagysága tekintetében azok az általános rendelkezések, amelyek szerint személyenként és naponta 100 P., hosszabb ittartózkodás esetén hetenként 700 pengő folyósítható, ezekre a csekkekre nézve is irányadók.

Ha az utasnál Magyarországból való elutazásakor a mindenkor fennálló rendelkezések értelmében kivihető összeget meghaladó pengőbankjegy vagy érme maradt, a különbözöt a beváltóhelyként szereplő intézetnél fizetendő vissza, amely alkalommal egyidejűleg megadandó az utas neve, útlevelének száma, valamint az a csehszlovák eladóhely, amelynél annakidején az utazási csekket vásárolták.

A visszafizetesként ílymódon bevételezett pengőösszegek a Magyar Általános Hitelbanknál fizetendők le a Böhmische Escompte-Bank und Credit-Anstalt „Reisepengőkonto“ elnevezésű számlája javára, a lefizetett pengőösszeg csehkora ellenértékét a Böhmische Escompte-Bank und Credit-Anstalt fogja az utasnak visszatéríteni. Az elszámolás a mindenkor hivatalos áruárfolyamon az eladási (magasabb) felár tekintetbevételével és a szokásos költségek felszámításával történik.

Dr. P.—ő.

A m. kir. Kúria 87, 88, 89 számú polgári jogegységi döntvénye.

A három jogegységi döntvény végrehajtás jogi részletkérdéseket dönt el, melyek azonban igen nagy gyakorlati fontossággal bírnak és sok ellenkező indokolású bírói határozatra adtak okot. De e határozatok gyakorlati jelentőségükön kívül tanulságos példái annak, hogy a jogalkalmazás és a törvények értelmezése tételes írott jogszabályok mellett is mennyire határos a szerves jogfejlesztéssel, sőt a jogalkotással.

A m. kir. Kúria 87. számú jogegységi döntvénye szerint az „árverésnek olyan ingatlanra elrendelése esetén, amelyre a szolgálmi jog bekebelezését rangsorban megelőző követelés van bekebelezve, a Vht. 163. §-ának 2. bekezdésében írt rendelkezést akkor is, amidőn a szolgálmi jogot megelőző követelések összege a kikiáltási árnak a Vhn. 26. §-a szerint megállapított hányadát nem éri el, alkalmazni kell a következő értelemben:

A bíróság, ha a kikiáltási árat magának az ingatlannak szakértők által való megbecslése nélkül állapítja is meg (Ppé. 48. §., Vht. 148. §. 2. bek.), az árverés elrendelése előtt az érdekelték meghallgatása és szükség esetében a végrehajtható előlegezendő költségére szakértő meghallgatása alapján megállapítja a szolgálmi jog pénzbeli egyenértékét.

Ezt az egyenértéket a bíróság azután a kikiáltási ár megállapításában magának az ingatlannak az értékéből levonásba hozza és az árverési feltételekben kimondja, hogy amennyiben az ingatlan a szolgálmi jog fenntartásával az árverésen az ekként csökkentett kikiáltási árnak a Vhn. 26. §-ában meghatározott hányadát elérő árban, — *ha pedig ez az ár a szolgálmat megelőző jelzálogos követelések teljes kielégítésére szükséges fedezeti összegnél kisebb, e fedezeti összeget elérő árban eladni nem lehet, az árverés hatálytalanná válik és az ingatlan a kitűzött határnapon a szolgálmi jog fenntartása nélkül, a szolgálmi jog egyenértékének figyelmen kívül hagyásával megállapítandó magasabb kikiáltási árral és az eladási árnak ehhez igazodó korlátozásával* ujabban elárverezik.

Ha a szolgálmi jog értékének megállapításához szakértői becslés szükséges és a végrehajtható annak a költségét nem előlegezi, a kikiáltási árat a szolgálmi jog értékcsökkentő hatásának figyelmen kívül hagyásával kell megállapítani, és az árverési feltételekben azt kell kimondani, hogy az árverést csak a szolgálmi jog fenntartásával lehet megtartani“.

A határozat tulajdonképen jellegzetes törvényalkalmazási kérdést dönt el: milyen viszonyban van a Vt. 163. §-ának rendelkezése, a Vhn. 26. §-ának későbbi szabályával? A Vt. 163. §-a a szolgálmi joggal terhelt ingatlan elárverezése esetén azt a szabályt állítja fel, hogy az ingatlan rendszerint a szolgálmi jog fenntartásával árverezhető el. Ha azonban a szolgálmi jogot megelőző tehertertelek kielégítéséhez szükséges összeg az ily módon elért vételárból fedezhető nem lenne, úgy az ingatlan a szolgálmi jog fenntartása nélkül árvereztetik el. Ez a rendelkezés a szolgálmi jogot megelőző jelzálogos hitelezők érdekét védi. A szolgálmi jog (pl. haszonélvezet) az ingatlan forgalmi értékét lényegesen csökkenti és oka lehet annak, hogy csak olyan alacsony vételár érhető el, hogy e megelőző terheket sem fedezi és így a szolgálmi jogot megelőzőleg telekkönyvi jogokat szerző hitelezők kielégítését ez a későbbi rangsorú szolgálmi jog teljesen megakadályozhatja. Ezért engedi meg a törvény a megelőző tehertertelek kielégítéséhez szükséges vételár el nem érése esetén a szolgálmi jogra való tekintet nélküli árverést.

A Vhn. 26. §-a viszont a végrehajtást szenvedő és a későbbi

rangsorú hitelezők érdekében az ingatlan elkötyavetyélését akarja megakadályozni, mikor a házadó alá eső ingatlanok elárverezését a kiküáltási ár felénél, más ingatlan árverését pedig a kiküáltási ár kétharmadán alul nem engedi meg.

A törvényalkalmazási kérdés már most az, hogy a Vhn. későbbi általános rendelkezése mennyiben érinti a Vt. 163. §-ának régebbi speciális rendelkezését? A jogegységi határozatot megelőző bírói gyakorlat egy része a Vhn. legkisebb vételárról rendelkező szabálya mellett feleslegesnek ítélte az előbbi speciális védelmet, viszont más bírói határozatok helyesen mutattak rá arra, hogy a szolgalmi jogot megelőzően bejegyzett hitelezők érdekét a Vhn. rendelkezése nem pótolja, mert hiszen épen azért nem lehet sokszor a legkisebb vételárt elérni, mert a szolgalmi jog az ingatlan forgalmi értékét erősen nyomja.

A szigorú jogalkalmazás csak azt dönthetné el, hogy a későbbi rendelkezés hatályában érinti-e az előbbi szabályozást vagy nem. De a Kúria az értelmezési szabályok tágabb alkalmazásával megvizsgálja a két rendelkezés törvényhozói célját: az egyikben a szolgalmat megelőzően bejegyzett hitelezők védelmének módját (esetleg a szolgalom fentartása nélküli árverés) és a másikban a végrehajtást szenvedő védelmet az elkötyavetyélés ellen és létrehoz egy mindkettővel számoló megoldást, mely a szabályok továbbfejlesztése, de tulajdonképpen egy új szabály és a Vt. más szabályainak analogiájával egy új technikai eljárást állapít meg. A szolgalmi jog értékét megbecsülteti az ingatlan és a tartozékok megbecsülésénél is alkalmazandó módon szakértő meghallgatása útján és ennek az értéknek az ingatlan kiküáltási árából való levonása alapján engedi meg az ingatlan elárverezését a Vhn. 26. §-ában megállapított legkisebb vételáron, ha pedig az elért vételár a szolgalmat megelőző terheket nem fedezi, akkor e korábbi hitelezők érdekében alkalmazza a Vt. 163. §-a 2. bekezdésének a szolgalom fentartása nélküli árverési szabályát a szolgalom értékének levonása nélküli kiküáltási áron. Ha az érdekelt hitelező a szakértői költséget nem előlegezi ebből a döntés azt a következtetést vonja le, hogy a hitelező a Vt. 163. §-ának 2. bekezdésében szabályozott védelmet nem kívánja igénybe venni.

A m. kir. Kúria 88. számú jogegységi határozata szerint „az egyházi (hitközségi) adó a bevett felekezetekhez tartozó egyházközség (hitközség) ellen vezetett végrehajtás során nem foglalható le”.

E határozat indokolása mutatja, hogy az elméleti alapelvek, a jogi rendszer ismerete mennyire szükséges a helyes gyakorlati döntés megtalálásához. A végrehajtási törvény ezeknek az adóknak végrehajtási mentességéről nem intézkedik, amiből felületes szemlélés útján azt kellene megállapítani, hogy ilyen mentesség nem áll fenn. A Kúria helyesen találja meg a jogrendszerbeli megoldást. A végrehajtási törvény általában csak magánjogi követelésekről és ezzel kapcsolatos mentességekről szól, már pedig a bevett felekezetek által kivetett adó és ezek követelése közjogi viszonyból ered, az egyházak, hitköz-

segek, közjogi testületek és az adó kivetésével és behajtásával közjogi hatalmat gyakorolnak. Hivatkozik a határozat a 81. számú teljes ülési határozatra, mely azon az alapon mondta ki a római vagy görögkatolikus plébánia nevében álló ingatlanokra a végrehajtási jelzálogjog bejegyzésének a telekkönyvi hatóságok általi megtagadásának jogosságát, hogy ezek az ingatlanok közjogi alapú és célú vagyontárgyak, melyeknek forgalma nem a magánjog szabályai szerint bírálendő el. A közadók kezeléséről szóló hivatalos összeállítás a községek által beszédett közadók foglaltsmentességét mondja ki, már pedig a beszédett és a még beszédendő közadók jellege között különbség nincs. Az egyházi adók behajtása is közigazgatási útra tartozik, még pedig a Hatásköri Bíróság döntése szerint akkor is, ha kirendelt ügygondnok érvényesíti.

Ez a jogegységi határozat tanúsítja, hogy a fogalmak elméleti tisztázása mellett a helyes döntés magából a jogrendszerből levezethető anélkül, hogy a bíróság nyíltan a szabályozatlan-ság megállapításával törvényhozói hatalmat gyakorolna.

A m. kir. Kúria 89. számú jogegységi határozata kimondja, hogy „a kisiparosoknak keresetük folytatásához szükséges gépbereendezési és gépjárművei az 1908. XLII. t.-c. (Vhn.) 2. §-ának 14. pontjában megjelölt és végrehajtás alól kivett szerszámok, eszközök és műszerek közé tartoznak. A mentesség a kisiparosok keresetének folytatásához szükséges emberi, motorikus vagy elemi erővel hajtott gépek és gépjárművek minden fajtájára kiterjed, függetlenül azok értékétől”.

Az alsóbíróságoknak a jogegységi döntés előtti gyakorlatában többször fordult elő olyan határozat, melynek indokolása szerint ugyan szorosan véve a Vhn. 2. §-ának 14. pontja csak a kézi szerszámokra vonatkozott, de a technika haladása és a verseny követelményei miatt a kisiparosok is kénytelenek géperővel dolgozni és így e mentesség az egyszerűbb gépekre is kiterjesztendő. A döntést tehát nem a törvény szövegéből, hanem analogia és kiterjesztő magyarázat útján indokolják.

A Kúria a törvény szövegének tüzetes vizsgálata alapján magából a szövegből állapítja meg, hogy a kisiparosok gépei is mentesség alá esnek. A Vhn. idézett szakasza seholsem korlátozza a mentességet csak a kézi szerszámokra. A szakasz a kézi munkával foglalkozókat csak mint egyik kategóriát említi, de előbb már beszél a kisiparosokról, mint külön osztályról és általában ezeknek keresetük folytatásához szükséges szerszámait, műszereit eszközeit ruhazza fel foglaltsi mentességgel. Nem tesz tehát különbséget kézi szerszámok és gépek között. A Kúria helyesen elsősorban a törvény szövegéből igyekszik levezetni a helyes és igazságos döntést. Helyes értelmezési szabály, hogy a törvényszakaszok összevetéséből, vagy a törvényszakasz szelleméből csak akkor vezessük le a konkrét eseti döntést, ha a törvény közvetlen szövege alapján ilyen döntés nem lehetséges.

A Kúria kiterjeszkedik azonban, mintegy a jogkereső közönség megnyugtására, a döntés célszerűségi helyességére. Két

védendő érdek kerül szembe: a hitelező és az adós érdeke. A hitelező érdeke, követelése gyors és teljes kielégítéséhez és az adósé, a létfenntartásához szükséges tárgyak mentességéhez. Ha a szerszámok, eszközök kis értékűek, a hitelező sem jut kielégítéshez, sőt a jövőre is elvesztheti a reményt, ha az adós szerszámok hiányában kereső foglalkozását nem folytathatja. Ha a gép nagyobb értékű, úgy az első foglaló esetleg kielégítést kaphat, de a későbbi foglalókat megfosztja a lehetőségtől, hogy az adós később keresményéből kielégítést kapjanak. A célszerűség is a mentesség mellett szól.

Ifj. Dr. Szigeti László.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

Az 1914: XVII. t.-c.-be iktatott *vasuti szolgálati rendtartás* csak azokra a közforgalmi géperezű vasutakra és alkalmazottakra terjed ki, amelyek a forgalmat vasúti síneken bonyolítják le. Az autbuszüzem alkalmazottja akkor sem tekinthető ilyennek, ha az üzemet utóbb a Beszkárt veszi át (P. II. 6227/1936.).

Ha a magánvasut nyugdíjintézetének alapszabályai a módosítást vagy pótlást a szerzett jogok sérelme nélkül lehetővé teszik: *szerzett jogok* alatt csak a nyugdíjra vonatkozó *alapjogokat* lehet érteni, de nem az illetmények összecszerúségét, amely a vasút és a nyugdíjintézet vagyoni helyzetéhez képest változásnak is lehet alávetve. A nyugdíj összegének kellő határok között való mérséklése tehát a szerzett jogokat nem sérti. (P. II. 1335/1937.).

*

Ha a *részvényaláírók* az aláíráskor nem fizették be készpénzben a részvények névértékének 10% -át, valamint ha a bejegyzés időpontjában a részvények névértékének 30% -a befizetve nem volt és e hiányokat utóbb sem pótlták, a részvénytársaság törvényesen megalakultnak nem tekintendő és az alakulás *semmiss*. E semmisség jogkövetkezménye, mint azt a Kúria már P. IV. 3967/1928., P. IV. 1942/1930. és P. IV. 3531/1930. számú határozataiban kimondotta, csak a részvénytársaság felszámolásának elrendelése lehet. Semmisség iránt tehát nem lehet keresetet indítani akkor, ha a részvénytársaság már más okból, például azért, mert ellene csődöt nyitottak, feloszlott — kivéve ha oly kereseti kérelem van előterjesztve (pl. ingatlanokra vonatkozó eredeti állapot visszaállítása), amely a semmisség önálló megállapítását szükségessé teszi (P. IV. 2655/1936.). Mint-hogy az eredetileg fennálló semmisség fogalmilag élesen különbözik a társaságnak utóbb beállott megszüntétől, az ítélet állás-